

FDP weggestemd: wie durft er nog met Merkel?

Uitslag Bondsdagverkiezingen 2013

[Achtergrond](#) - 23 september 2013 - Auteur: Marja Verburg

Een dag na de grote verkiezingsoverwinning van de CDU zijn de coalitieonderhandelingen begonnen. Het meest waarschijnlijk is een regering van CDU en SPD, ook al heeft die bij geen van beide partijen de voorkeur. De FDP, die uit de Bondsdag is gestemd, likt haar wonden. Voorzitter Rösler is opgestapt.

Dat de CDU de verkiezingen zou winnen, was al maanden duidelijk. Dat de overwinning zo groot zou zijn, kwam als een verrassing. Een paar uur lang leek het er op dat Merkels christendemocraten de absolute meerderheid zouden halen. Dat gebeurde niet, maar de CDU/CSU is bijna net zo groot als de andere partijen in de Bondsdag samen.

Door het wegvallen van de FDP, die met 4,8 procent de kiesdrempel van 5 procent niet haalde, bestaat de Bondsdag nu uit vier partijen: CDU/CSU (41,5 procent), SPD (25,6 procent), Die Linke (8,6 procent) en Die Grünen (8,4 procent). Daarmee hebben de linkse partijen een krappe meerderheid in het parlement. De opkomst was 71,5 procent: meer dan in 2009 (70,9 procent) en meer dan [was verwacht](#).

FDP weggestemd

Het is voor het eerst in de naoorlogse geschiedenis dat de FDP, nota bene als regeringspartij, niet in de Bondsdag is gekozen. De afgelopen vier jaar zijn de liberalen wel al [uit zeven deelstaten weggestemd](#), vorige week nog in Beieren. [De partij kampte](#) de afgelopen jaren met gebrekkig leiderschap en interne ruzies. De verkiezingsbeloftes uit 2009, met name die van belastingverlaging, heeft ze niet kunnen waarmaken. Vandaag is partijvoorzitter Rösler opgestapt. De jonge garde lijkt het te gaan overnemen, met Christian Lindner voorop. Deze FDP-partijvoorzitter in Noordrijn-Westfalen haalde in zijn deelstaat in 2012 zo ongeveer de enige overwinning waarop zijn partij nog kan bogen. Deze vernieuwing is dringend nodig, schrijft de conservatieve krant [Die Welt](#), om ervoor te zorgen dat Duitsland een liberale partij houdt.

“De FDP zoals we haar al geruime tijd kennen, heeft geen toekomst meer”, [schrijft de Süddeutsche Zeitung](#). Er is in Duitsland wel plaats voor liberaal gedachtegoed,

analyseert de krant, maar daar is de FDP niet meer voor nodig. De kiezers zien die belangen klaarblijkelijk voldoende behartigd door andere partijen. “Economisch liberalisme wordt inmiddels zelfs door delen van de SPD vertegenwoordigd: de laatste drie SPD-lijsttrekkers Schröder, Steinmeier en Steinbrück zijn daarvan de vleesgeworden voorbeelden”, aldus de Süddeutsche. Burgerrechten zijn ook niet meer alleen een FDP-thema, ondanks de competentie op dit gebied van de liberale minister van Justitie Leutheusser-Schnarrenberger.

'Coalitiepartner-killer' Merkel

Nu Merkel niet meer met de FDP kan regeren, is de meest logische coalitie er een van CDU/CSU en SPD. Met Die Grünen en zelfs met Die Linke heeft de CDU ook een meerderheid, maar die partijen liggen veel verder uit elkaar. Zo vormen de belastingverhogingen die de Groenen willen en het gezinsbeleid van de CDU een groot obstakel voor een mogelijke samenwerking tussen die twee. Op landelijk niveau hebben beide partijen nooit eerder samen geregeerd. Een [zwart-groene coalitie in Hamburg](#) ging in 2010 na twee jaar aan ruzie ten onder.

Een [regering vormen](#) met de SPD zal niet makkelijk worden voor Merkel. De Duitse media voorspellen moeizame onderhandelingen. Noch de CDU, noch de SPD is voorstander van zo'n grote coalitie. Tijdens hun samenwerking in Merkel-I (2005-2009) werd er stevig geruzied. Na die vier jaar haalden de sociaal-democraten hun slechtste verkiezingsresultaat ooit. Datzelfde geldt nu voor de FDP. Merkel is de coalitiepartner-killer, schrijft [Der Spiegel](#): wie met haar regeert, verliest. De SPD ziet dat niet nog een keer zitten.

Geen alternatief

Een ander bezwaar tegen een een coalitie van de twee grote volkspartijen is dat een kleine oppositie niet goed is voor de democratie. Mocht er een grote coalitie komen, bestaat de oppositie uit Die Grünen en Die Linke, die samen slechts 17 procent van de stemmen hebben.

Toch is er niet echt een alternatief, schrijven de Duitse politieke commentatoren. Als SPD en Grünen het op nieuwe verkiezingen laten aankomen, zullen ze door de kiezer worden afgestraft, schrijft Spiegel Online, en een minderheidsregering van CDU/CSU is in de crisis ook niet acceptabel. Die zou dan ook geen meerderheid in de [Bondsraad](#) hebben, de vertegenwoordiging van de deelstaten, waar SPD en Groenen sinds januari 2013 een meerderheid hebben. CDU en SPD zijn het bovendien op veel terreinen met elkaar eens: de afgelopen vier jaar heeft de SPD als oppositiepartij bijvoorbeeld Merkels eurocrisisbeleid consequent gesteund en beide partijen zouden grote onderwerpen als de *Energiewende* en een [hervorming van het sociaal beleid](#) samen goed kunnen aanpakken.

Kiesdrempel

Door de [kiesdrempel van 5 procent](#) is ruim 15 procent van de Duitse stemmen nu niet in het parlement vertegenwoordigd: de FDP haalde 4,8 procent, de Alternative für Deutschland 4,7 procent, de Piratenpartei 2,2 procent en de overige partijen 4,0 procent. Dat is de consequentie van het Duitse kiesstelsel, waarin de nadruk op politieke stabiliteit ligt. De kiesdrempel werd na de Tweede Wereldoorlog ingevoerd om te voorkomen Duitsland onregeerbaar zou worden door een grote hoeveelheid splinterpartijen, zoals in de jaren twintig en dertig in de [Weimarrepubliek](#).

Er is al vaker kritiek geweest op de kiesdrempel. Tegenstanders vinden dat de regeling ongrondwettelijk is omdat elke stem even zwaar hoort te wegen. Naar aanleiding van de huidige uitslag [laait de discussie weer op](#) of een herziening van het kiesstelsel niet wenselijk is. Het Constitutioneel Hof heeft in 1990 bepaald dat een goed functionerend parlement van groter belang is dan de exacte weerspiegeling van de stemmen.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/3133/fdp-weggestemd-wie-durft-er-nog-met-merkel>